

Навчити дітей виділяти наголошений голосний найлегше в грі «Поклич друга». Педагог пропонує дитині покликати свого друга, який знаходиться далеко, таким чином: *МарИИИно!* (не можна промовляти ім'я по складах). Потім педагог повідомляє дітям, що іграшки, що були в ігровій кімнаті, розбіглися, їх треба теж покликати: *кУУУбуки, зАААйчику* тощо.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Інтенаційні засоби сприймаються і засвоюються дітьми значно раніше, ніж починається формування словесного мовлення. Мелодико-інтонаційні засоби виразності організовують усне мовлення в цілому, роблячи процес комунікації більш інформативним. За умов дизонтогенезу формування просодичних компонентів може порушуватися, це негативно впливає як на розвиток усного розмовного мовлення, так і на засвоєння письма і читання під час шкільного навчання.

Роботу з формування та розвитку просодичних компонентів мовлення в дітей із ЗНМ необхідно здійснювати як на фронтальних, так і на індивідуальних заняттях, на яких діти навчаються інтонаційно забарвлювати своє мовлення, змінювати свій голос за силою та висотою, поєднувати мовлення з рухами рук і ніг, правильно користуватися наголосом, інтонацією; видих стає більш тривалий, цілеспрямований; поліпшується звукова культура мовлення дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борова В. Є. Виховання інтонаційної виразності мовлення дітей із недоліками звуковимови / В. Є. Борова // *Наука і освіта*. – 2011. – № 4.
2. Галущенко В. І. Особливості формування просодичного компонента мовлення у дітей зі стертою формою дизартрії : дис. канд. пед. наук : 13.00.03 / В. І. Галущенко; Південноукр. держ. пед. університет ім. К. Д. Ушинського. Одеса : [Б. в.], 2012. – 247 с.
3. Львіна Н. І. Формування образного мовлення у дітей із ЗНМ / Н. І. Львіна // *Дефектологія*. – 2011. – № 1.
4. Січкачук Н. Д. Розвиток темпоритмічного чуття та просодичного компоненту мовлення у старших дошкільників із моторною алалією засобами художньо-мовленевої діяльності / Н. Д. Січкачук // *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського*

національного університету ім. Івана
Огієнка : Медобори – 2006, 2012. Випуск 20

УДК 376.1-056.264-053.4:741

Р. П. Подгорна

студентка спеціальності
«Корекційна освіта (Логопедія)»

І. В. Кравченко

викладач кафедри логопедії
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті подано загальні відомості щодо використання продуктивних видів образотворчої діяльності у логопедичній роботі: малювання, ліплення, аплікація, конструювання.

В статье представлено общие сведения об использовании продуктивных видов изобразительной деятельности в логопедической работе: рисование, лепка, аппликация, конструирование.

The article presents General information concerning the use of the productive artistic activity in speech therapy work: drawing, modeling, application, design

Ключові слова: Образотворча діяльність, дошкільний вік, діти з порушеннями мовлення.

Ключевые слова: Изобразительная деятельность, дошкольный возраст, дети с нарушениями речи.

Keywords: painting, preschool age, children with speech disorders.

Постановка проблеми. Сьогодні актуального значення набуває проблема зацікавленості дітей до логопедичних занять з виправлення мовлення. Саме через це постає необхідність заохочувати дошкільників, підтримувати їх інтерес до занять. Діти цього віку виконують тільки ті доручення, які породжують цікавість, спонукають до захоплення. Заняття з малювництва організовує підґрунтя повноцінного єднання між собою та дорослими, а образотворча діяльність допомагає дітям здійснити таке єднання. Наукові роботи зарубіжних і вітчизняних фахівців свідчать, що художньо-творчі види діяльності здійснюють лікуючу дію,

а саме знімають нервову напругу, відволікаючи дітей від сумних подій, образ, страхів та дарують дітям радісний, піднесений настрій, позитивні емоції, що ефективно впливають на мовленнєвий контакт з соціумом. Тому так важливо запроваджувати в логопедичний процес та у життя дітей заняття з образотворчої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Взаємозв'язок мовленнєвої та образотворчої діяльності науковці відзначали вже в XIX сторіччі. А саме: зіставляли стадії прогресу мовлення і дитячого малюнка, порівнювали стадію узагальнення мовлення та образотворчої діяльності, розглядали дитячий малюнок як різновид «символічного письма», вивчали можливість використання малюнка для стимуляції розвитку мовлення дітей, досліджували інтеграцію словесної, ігрової та зображувальної діяльності у процесі формування зв'язного мовлення учнів початкових класів, розглядали взаємозв'язок слова і зображення як засіб художнього розвитку дітей 5-7 років.

А. Богуш визначає спільні риси образотворчої і мовленнєвої діяльності, що дає придатність до їх взаємодії, поєднання в образотворення з метою формування розумових операцій, таких як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення та діючого впливу на емоційну сторону дитини й розвитку її фантазії та уяви у створенні власних образів та бачень світу [1].

Г. Сухорукова розглядає дитячу діяльність як одну з форм художнього ефективного засвоєння навколишнього світу або дійсності через діяльність, у якій діти відображують явища і предмети та своє ставлення до них [5, с. 120].

Т. Комарова вважає мальовничу діяльність дитини, як образне пізнання дійсності [3]. Такі види діяльності, як ігрова, трудова, пізнавальна, навчальна, музична, образотворча, естетична, художня та інші збагачують словниковий запас дошкільника тим самим покращують їх мовлення.

Мета дослідження – висвітлити можливості використання образотворчої діяльності як засобу корекції

мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Вияткового значення для розвитку мовлення та збудження мовленнєвої активності у дошкільників набуває образотворча діяльність, яка з покоління в покоління є найулюбленішим видом діяльності. З огляду на її неповторну роль у життєдіяльності дитини, загальним та важливим компонентом образотворення у естетичному аспекті є мовленнєва діяльність. Мовлення бере участь в усіх етапах творчого процесу: створенні задуму, пошуку способів його реалізації, деталізації, спрямуванні, заохоченні творення, засвоєння назв, форм, просторових позначень на етапі оцінювання, тобто співвіднесення отриманого із задумом. Емоційно забарвлене мовлення заохочує, розширює, стимулює та сприяє невербальним проявам творчості дитини. Одночасно відбувається й інший вплив на розвиток мовлення за рахунок розширення та стимуляції художньо-емоційної навички. Дослідники зазначають, що образи, створенні зображувальними засобами (лінія, колір, форма, композиція), стають цілісними, більш яскравими, якщо супроводжуються мовленням дитини. Те, чого не має в дитячому малюнку (аплікації, ліпленні тощо), заміщується й доповнюється, «домальовується» словесно за допомогою мовлення [1, с. 350].

Спочатку дітей ознайомлюють з простими видами образотворчої діяльності, що слугують для одержання простих вмінь і навичок та розвивають уявлення про предмети. А вже надалі дітей можна познайомити з більш складним видом образотворчої діяльності таким як – нетрадиційні техніки. Вони є більш цікавими, так як використовується більше матеріалів: штучних (вата, папір, газети, тощо) і екологічно чистих (картопля, помідор), своє власне тіло(руки, пальці, щічки, тощо).

Розглянемо такі види образотворчої діяльності: малювання, ліплення, аплікація, конструювання.

Читання дітям казок, оповідань, віршів, чистомовок, скоромовок допомагає у повсякденному житті розвивати мовлення, бо у процесі слухання або

розучування у дітей формується образне мислення, розумові здібності, уява, збагачується і поповнюється активний і пасивний словниковий запас. Розвинуті художні образи на основі літературних творів переносяться дітьми у їхніх малюнках.

Малювання – це живописний засіб зображення предметів і явищ, основою якого є барвник, форма, композиція. Розглядаючи предмет, дитина впізнає його форму, колір, контур, потім намагається відтворити це на папері, поступово накопичує первинні навички технік малювання.

Діти передають казкові і літературні образи, втілюють у своєму малюнку ставлення до того, що їх здивувало, зацікавило та подарувало чудові емоції та спогади. Отже, заняття з мальовничої діяльності допомагають розвитку мовлення дітей та сприяють розвитку дрібної моторики рук, збагачують їхню фантазію образними виразами, які діти запам'ятовують і використовують для опису власних подій.

Ліплення – це пластичне, об'ємне зображення предметів, яке створюють власними руками та пальчиками. За допомогою матеріалу (глина, тісто, пластилін тощо), який дозволяє змінювати зовнішній вигляд, дитина виліплює маленьку копію предмету або персонажу таким, яким його бачить, а згодом дитина може зліплювати більш складні персонажі та деталі. Зв'язок пальчикової моторики і мовної функції був підтверджений дослідженнями вчених Інституту фізіології дітей і підлітків. Їхні дослідження засвідчили, що мовні центри формуються під впливом імпульсів, які поступають від пальців рук. Рівень розвитку дрібної моторики дитини допускає відповідний рівень розвитку її мовлення. Ми впевнені, що заняття з ліплення є дієвим засобом розвитку дрібної моторики у дітей з порушеннями мовлення.

Аплікація – це спосіб створення орнаментів, візерунків, зображень шляхом наклеювання на папері різного кольорових клаптиків паперу [7, с. 32].

Діти вирізують з паперу різні силуети, візерунки, орнаменти та наклеюють їх на кольоровий папір, створюючи свою

композицію. При роботі з папером, ножицями, клеєм у дитини розвивається координація рухів рук, самостійність, формуються навички. Аплікація сприяє накопиченню та збагаченню активного і пасивного словникового запасу, розвитку зв'язного мовлення, правильної вимови, формує вміння описувати побачене.

Конструювання – це діяльність, у процесі якої створюються різноманітні іграшки з різних матеріалів або споруди з дитячих будівельних матеріалів та конструкторів. Конструювання можна назвати грою, у якій дитина будівельник і вона сама вирішує, як розташувати свою конструкцію, обмірковує задум, малює ескіз на папері. Воно більше від інших продуктивних видів діяльності пов'язане з грою. Гра часто супроводжує процес конструювання, а зроблені вироби діти завжди використовують в іграх. Дорослий спонукає дитину робити відповідні ігрові рухи.

За твердженнями Т. Комарової, заняття з малювання, ліплення, аплікації та конструювання мають великий вплив на розвиток уяви фантазії та мовлення дітей [3].

Образотворча діяльність сприятлива для розвитку мовлення. Ті предмети, які створює дитина у процесі образотворчої діяльності, стають наочним підґрунтям для мовленнєвих вправ. Вигадана дитиною казка дає можливість поширити її зміст у малюнку. Найважливіше є те, що у такій діяльності дитина спирається на декілька аналізаторів (слуховий, тактильний, зоровий), що безперечно слугує розвитку мовлення. У межах продуктивної (образотворчої, образотворчо-мовленнєвої) діяльності створюються умови для тісної взаємодії слова з дією. Дитячі дії у процесі образотворчої діяльності супроводжуються мовленням, що стає більш досконалим, довільним, у дітей прискорюється засвоєння нових і вдосконалення набутих навичок зображення.

Висновки. Аналізуючи вищезазначене, можна зробити висновки, що образотворча діяльність є провідною діяльністю дошкільників. У процесі образотворчої діяльності активно працює уява, пам'ять, посилюються емоційні та вольові прояви, дитина навчається

долати труднощі, пізнає оточуючий світ, шукає вихід із проблемної ситуації, удосконалюється мовлення, формуються моральні якості особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика : [підручник] / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш. – К. : Видавничий дім «Слово», 2011. – 544 с.
2. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти / А. М. Богуш – Х. : Вид-во «Ранок», 2011. – 176 с.
3. Комарова Т. С. Изобразительная деятельность в детском саду / Т. С. Комарова. – М. : Просвещение, 1982. – 208 с.
4. Сакулина Н. П. Развитие художественно-творческих способностей у детей / Н. П. Сакулина. – М. : Просвещение, 1980. – 180 с.
5. Сухорукова Г. В. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник / Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. А. Янцур; за заг.ред. Г. В. Сухорукової. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 376 с.
6. Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дітей дошкільного віку : дис. доктора пед. наук : 13.00.02 / Н. І. Луцан. – Одеса, 2005. – 425 с.
7. І. Ю. Ходзицька Трудове навчання (для дівчат) : підручник / І. Ю. Ходзицька, Н. М. Павич, О. В. Горобець : Вид-во «Аксіо-ма» 2013 – 156 с.

УДК 376.1-056.264:615.8

В. А. Прилепа

магістрант спеціальності
«Спеціальна освіта
(Логопедія. Спеціальна психологія)»

А. І. Кравченко

кандидат педагогічних наук, професор
Сумський державний педагогічний
Університет імені А. С. Макаренка

АКУПРЕСУРА ЯК СКЛADOVA СИСТЕМИ КОРЕКЦІЙНО-ЛІКУВАЛЬНОГО ВПЛИВУ ПРИ ЗАЙКАННІ

У статті розглядається вплив акупресури при подоланні зайкання. Висвітлюється використання методу акупресури, як нешкідливого, відносно простого, здатного доповнювати або замінювати традиційні методи лікування.

В статье рассматривается влияние при преодолении заикания. Расскрывается исполь-

зование метода акупресуры, как безвредного, относительно простого, способного дополнять или заменять традиционные методы лечения.

In the article the influence acupressure as a very effective impact in overcoming stuttering reveals the use of acupressure as harmless, relatively simple that can supplement or replace traditional therapies.

Ключові слова: зайкання, корекція, лікування, акупресура, нетрадиційні методи.

Ключевые слова: заикание, коррекция, лечение, акупресура, нетрадиционные методы.

Keywords: stuttering, correction, therapy, acupressure, alternative methods.

Постановка проблеми. Необхідною умовою гармонійного розвитку психіки дитини є повноцінність мовленнєвої діяльності, яка є, як зазначає Н. Е. Левіна, – «Найтоншим виразом соціальної природи людської психіки» [5, с. 25]. Нормальний розвиток мовлення стає можливим завдяки спілкуванню дитини з оточуючими. Обмеженість мовного спілкування негативно впливає на формування особистості дитини, призводить до психічних нашарувань і формування специфічних особливостей емоційно-вольової сфери, що обумовлює розвиток небажаних якостей характеру: сором'язливості, нерішучості, замкнутості, негативізму.

У державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття) наголошується на необхідності удосконалення освіти дітей із особливостями психофізичного розвитку, забезпечення їхньої повноцінної життєдіяльності та соціального захисту, створення для них умов максимальної психолого-педагогічної корекції [2, с. 20].

Це завдання у повній мірі стосується категорії дітей із зайканням, оскільки медико-психолого-педагогічний вплив у роботі з такими дітьми не має чітких меж, що до методу вирішення і залишається на сьогодні важливою проблемою. Важливу роль у збільшенні числа осіб із невротичними розладами відіграють фактори, що визначають ураження центральної нервової системи в пренатальний та постнатальні періоди, а також підвищення рівня психоемоційної напруги, зниження механізмів резистентності, несприятливі екологічні